

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงของโลกที่จะมีผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศไทยในอนาคตตลอดทั้งการทบทวนผลการพัฒนาและสถานะของประเทศไทย ได้สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้าง การพัฒนาของประเทศที่ไม่สมดุล ไม่ยั่งยืน และอ่อนไหวต่อผลกระทบจากความผันผวนและปัจจัยภายนอกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวหันมาทบทวนกระบวนการพัฒนาในทิศทางที่ต้องพึ่งตนเองและมีภูมิคุ้มกันให้มากขึ้น โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่ยึดหลักคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อให้มีการพัฒนาและบริหารประเทศเป็นไปในทางสายกลาง บนพื้นฐานดุลยภาพเชิงพลวัตของการพัฒนาที่เชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนาอย่างบูรณาการ

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงเริ่มมีการศึกษาและประยุกต์ใช้กันอย่างจริงจังในช่วงที่ประเทศไทยเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 และได้ทวีความสำคัญต่อเนื่องมาจนถึงช่วงที่มีการเปลี่ยนผ่านการเมืองในปีนี้เป็นแนวคิดที่มุ่งสนับสนุนการเติบโตอย่างมีเสถียรภาพของเศรษฐกิจมากกว่าการเติบโตอย่างรวดเร็วโดยปราศจากการควบคุม ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่มีเหตุผลและการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ การประยุกต์ใช้หลักการของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชน เน้นให้เกิดภูมิคุ้มกันตนเอง หรือความสามารถในการจัดการกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากปัจจัยภายในและภายนอกชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความพลิกผันทางเศรษฐกิจ ราคาน้ำมัน ปัญหาครอบครัว กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงช่วยให้เราสร้างมาตรการที่ยืดหยุ่นในระบบเศรษฐกิจ เพื่อให้สามารถรับมือกับความผันผวนที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจโลกและผลกระทบทางด้านลบจากโลกาภิวัตน์ได้เป็นอย่างดี เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ เนื่องจากเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องที่สามารถปฏิบัติได้จริง ประยุกต์ใช้ได้ง่ายกับทุกสถานการณ์และมีความสำคัญเป็นพิเศษต่อยุคโลกาภิวัตน์

เหตุผลสำคัญที่สมควรดำเนินชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงนั้น เพราะประเทศไทยกำลังประสบปัญหาภาวะวิกฤติ เกิดการเปลี่ยนแปลงของแบบแผนในสถาบันครอบครัว เป็นสิ่งที่

เห็นได้ชัดในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็ว ผู้มีอาชีพรับจ้างในชนบทส่วนใหญ่ได้อพยพไปยังเขตอุตสาหกรรมและเมืองใหญ่ ครอบครัวยากจน เด็กอยู่ในภาวะยากลำบากเพิ่มจำนวนมากขึ้น เกิดปัญหาอาชญากรรม รวมทั้งบทบาทของชุมชน/ประชาสังคมในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ และแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการแก้ไขสถานการณ์วิกฤติในปัจจุบัน ซึ่งสามารถอุ้มชูประชาชนได้ ให้ประชาชนได้ทำงาน มีรายได้ มีการดำรงชีวิตที่พอเพียง (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, 2541) ถ้าสังคมไทยทำความเข้าใจเรื่องเศรษฐกิจพื้นฐานหรือ เศรษฐกิจพอเพียงกันอย่างทั่วถึง จะสามารถบริหารจัดการความยากจนของคนทั้งประเทศพร้อม ๆ กับสร้างฐานทางสังคมและธรรมชาติ แวดล้อมให้ฟื้นฟูขึ้นเต็มประเทศ ความเข้มแข็งพื้นฐาน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จะส่งผลให้การพัฒนาเศรษฐกิจในระดับบนมั่นคงและยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2541)

ชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เป็นชุมชนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาสภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในชุมชน ประชาชนในชุมชนมีอาชีพทางการเกษตร โดยเฉพาะการทำนา ในแต่ละปีสามารถทำนาได้เพียงครั้งเดียว หลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิตแล้ว ประชาชนก็จะหันไปทำงานรับจ้างหรือออกไปหางานทำต่างถิ่น โดยปล่อยพื้นที่นาว่างเปล่าไว้จนถึงฤดูกาลทำนาอีกปี เกิดปัญหานี้สืบเนื่องจากการกักขังเพื่อมาทำการเกษตรในชุมชน ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่แร้นแค้นและยากจน แนวทางการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางเลือกที่ดีทางหนึ่งที่จะทำให้ประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีชีวิตความเป็นอยู่ การดำรงชีพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพทั้งส่วนตนและส่วนรวมได้

จากประเด็นปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยซึ่งมีภูมิลำเนาในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ และการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของประชาชน ชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลและสารสนเทศในการบริหารจัดการของผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร รวมทั้งเป็นการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่มีความเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจของบ้านเมืองในปัจจุบัน ตลอดจนเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติต่อไป

คำถามในการวิจัย

1. การรับรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีลักษณะเป็นอย่างไร
2. การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีลักษณะเป็นอย่างไร
3. ปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีลักษณะเป็นเช่นไร และอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
2. เพื่อศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

สมมติฐานของการวิจัย

การรับรู้ ความเข้าใจ และการยอมรับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยทำการศึกษาจากตัวแปรอิสระจำนวน 4 ตัวแปร อันได้แก่ (1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล (2) การรับรู้เนื้อหาสาระปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (3) ความเข้าใจในเนื้อหาสาระปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และ (4) การยอมรับในแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะส่งผลต่อตัวแปรตาม คือ การดำเนินชีวิตตามหลัก

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ด้าน ได้แก่ (1) ความพอประมาณ (2) ความมีเหตุผล และ (3) ความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาดทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวนทั้งสิ้น 241 คน

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่ ตุลาคม พ.ศ. 2551 ถึง ตุลาคม พ.ศ. 2552

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับระดับการรับรู้ ความเข้าใจ การยอมรับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาดทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
2. ได้ทราบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาดทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร
3. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการบริหารจัดการ ส่งเสริม พัฒนา ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ตลอดจนเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การดำเนินชีวิตของประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของประชาชนชุมชนบ้านสะเดา อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร โดยการพึ่งตนเอง มีความพอประมาณ เดินทางสายกลาง ไม่หลงไหลไปตามกระแสวัตถุนิยม และมีความเป็นอยู่อย่างพอเหมาะพอดี ประมาณตนตามอัตภาพ ในด้านความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

ความพอประมาณ หมายถึง การใช้ชีวิตของของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาดทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่มีความพอดี ช่วยเหลือตนเองตามความจำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย สามารถพึ่งตนเองได้ โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจของประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร ที่เป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลดีและผลเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบครอบ

การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง ประชาชนในชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร มีการสร้างหรือเตรียมตัวด้วยการหาข้อมูลข่าวสาร หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้มีพื้นฐานหรือมีความพร้อมมากเพียงพอที่จะรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลง หรือสถานการณ์ทั้งหลายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกลด้วยความไม่ประมาท เช่น การออกกำลังกายเป็นประจำ การตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกปี เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัว สร้างรายได้เสริมที่นอกเหนือจากรายได้ประจำ และเป็นที่รักของครอบครัว

การรับรู้ในเนื้อหาของสาระของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับ คำจำกัดความ ความหมาย ข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์ เงื่อนไขการนำไปใช้ของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่านช่องทางต่าง ๆ

ประเภทของช่องทางการรับข่าวสาร หมายถึง ชนิดของสื่อ หรือชนิดของแหล่งที่มาของการได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสารหรือบุคคลต่าง ๆ เป็นต้น

ความเข้าใจในเนื้อหาของสาระของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจ ในเนื้อหาของสาระ องค์ประกอบ วิธีการ และคุณลักษณะของแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การยอมรับคุณค่าของแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การเห็นความสำคัญหรือคุณประโยชน์ของเนื้อหาของสาระและพร้อมที่จะนำไปปฏิบัติของประชาชนชุมชนบ้านสะเดา ตำบลตาตทอง อำเภอเมือง จังหวัดยโสธร